

Yaz Kur'an Kursları'nda Dini Öğretmek -Sorunlar ve Çözüm Önerileri-

Mustafa ÖNDER

Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara: 2009, 196 sayfa.

Şaban ÇİFTÇİ*

Din eğitimi, insanın kendi iç dünyası ile barışık olmasını sağladığı gibi dış dünya ile ilişkilerinin de sağlıklı gelişmesine katkıda bulunur. Bireyin önce aile içindeki sorumluluklarını, sonra yakın çevresine karşı ve nihayet diğer insanlara karşı sorumluluklarını din eğitimi sayesinde alabileceği, sosyal barış ve huzurun bu eğitimin kalitesi ile orantılı olduğu toplumun tecrübesine dayalı tespitlerdir. Bu nedendir ki, toplumun büyük çoğunluğunun çocuklarına asgari din eğitimi vermek üzere daima bir arayış içinde olduğu dikkatten kaçmamaktadır. Duygulara hitap eden böylesine önemli bir eğitimin gelişi güzel ve ehliyesiz ellerde yapılmasına ise gönü razi olmamaktadır. Bu açıdan verdiği güvenle Diyanet İşleri Başkanlığı'nın denetim ve gözetiminde gerçekleştirilen din eğitimi faaliyetleri övgüye değer mahiyettedir. Ancak, uygulanan yöntem ve teknikler açısından daima güncellenme, değişme ve gelişmeye ihtiyaç duyduğu da kabul edilmelidir.

Camiler ve mescitler var olduğu ilk günden itibaren çok yönlü fonksiyonu ile hayatın içinde yerini almıştır. Bizim toplumumuzda da ilk nüveleri ailede kazanılan manevi duyguların tarifsiz şekilde en erken yaşandığı ve hissedildiği mekanlar camilerdir. Aynı şekilde Türkiye'mizin bir gerçeği olarak din eğitiminin en önemli ayaklarından birini camilerde gerçekleştirilen yaz kursları oluşturmaktadır. Yaz kurslarının pek çoğumuzun hatırasında özel bir yeri vardır. Bütün olumlu yönleri yanında başarısız örneklerine de şahit olduğumuz yaz kursu eğitimlerinin daha verimli hale getirilmesi ihtiyacını da itiraf etmeliyiz. Pek çok duyarlı insan gibi bu ihtiyacı fark eden araştırmacı Yrd. Doç. Dr. Mustafa Önder, bu hizmetin daha profesyonel bir tarzda nasıl yapılabileceğini din eğitimcisi gözüyle araştırmayı kendisine görev edinmiş, yapmış olduğu alan çalışması ile de bu faaliyete katkı sunma arzusunu ortaya koymuştur.

Mustafa Önder "Yaz Kur'an Kursları'nda Dini Öğretmek-Sorunlar ve Çözüm Önerileri" (Ankara 2009) isimli eserinde konuyu örneklemeler üzerinden tartışmakta, soru ve sorunlara çözüm önerileri getirmektedir.

Eser üç bölümden oluşmaktadır. Yazar birinci bölümde çalışma alanına dair metodik bilgileri okuyucusu ile paylaşmış, teorik bilgi temelini bu bölümde oluşturmaya çalışmıştır. Konunun önemini ve böyle bir araştırmaya duyulan ihtiyacı bu bölümde dile getiren yazar, yaz Kur'an kurslarında uygulanan programı

---

* Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, saban61@mynet.com

problem olarak belirlemiş, yaptığı çalışma ile bu probleme yönelik öneriler geliştirmeyi hedef edindiğini ifade etmiştir. Yazar, yaz kurslarında yürütülen programın değişen ve gelişen şartlarla uyum içinde gelişmeye ve değişmeye olan ihtiyacı üzerinde durarak, yaptığı çalışma ile bu kendini yenileme ve program geliştirme çabasına katkı vermeyi amaçladığını dile getirmiştir.

Yaz kursları ile ilgili bulgu ve yorumlara ayrılan ikinci bölümde, detaylı ve emek ürünü bir dağılım şeması dikkat çekmektedir. Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin genel özelliklerinin dağılımı; “bitirdikleri yaz kursu”, “katıldıkları kurs türü”, “örgün eğitimdeki sınıf düzeyleri”, “kursa geliş amaçları”, “anne-babanın eğitim düzeyleri”, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerine karşı tutumları”, “dini içerikli kitap okuma alışkanlıkları”, “televizyonda dini program izleme düzeyleri” vb. pek çok değişken dikkate alınarak yapılmış, dağılımı anlamlı kılan önemli ayrıntılara yer verilmiştir. (s. 29-63.) Aynı bölümde birinci, ikinci ve üçüncü kurdaki başarılar tablolastırılmış ve başarıyı etkileyen faktörler Öğrencilerin “kişisel özellikleri”, “anne eğitim durumları”, “baba eğitim durumları”, “örgün eğitimdeki sınıf düzeyleri”, “dini deneyim yoğunluğu” ile “kurs çevresinin özellikleri” olmak üzere altı başlıkta irdelenmiştir.(s. 64-145.) Her bir faktörün alt başlıklarla detaylandırılarak değerlendirildiği bu bölümde hayli dikkat çeken sonuçlara da ulaşıldığı gözlenmektedir. Örneğin; DKAB dersine ilginin yaz kursundaki başarı üzerinde önemli bir etken olmadığı, (s.95.) öğrenmede anne-baba eğitiminin etken olduğu, (s. 72, 80.) cinsiyetin yaz kurslarındaki öğrenci başarısını etkileyen bir faktör olmadığı, (s.67.) dini kitap okuma düzeyinin bazı kur ve derslerde başarıda önemli bir etken olduğu, (s.99-102.) İtikat, ibadet, ahlak ve siyer gibi dini yaşantıyı örüntüleme hedefli derslerde cami ortamının kurs ortamına göre daha olumlu bir faktör olarak ortaya çıktığı (s.127.) Kursa geliş amacının ağırlıklı olarak “Kur’an-ı Kerim’i ve dini bilgileri öğrenmek” olarak kendini gösterdiği, (s. 132.) Öğreticinin tutumunun, öğrenci başarısında ders kitabı ve öğretim ortamından daha etkili olduğu (s. 144) gibi sonuçlar bunlardan bir kısmıdır.

Ders ders analizler yaptığı bölümde yazar, kursun olmadığı dönemlerde de öğretici-öğrenci ilişkisinin devam ettirilmesi gereğine işaret etmektedir. Yazar, dinin doğru anlaşılması, hurafe ve batıl inançlardan öğrencileri korumada yaz Kur’an kurslarının önemli bir işlevi olduğu tespiti ile ikinci bölümü sonlandırmaktadır. (s.156)

Sonuç ve önerilerin yer aldığı üçüncü bölümde, bulgu ve yorumlardan elde edilen sonuçlar onaltı maddede özetlenmekte,(s. 157-161) bu tecrübe ışığında öneriler yirmi madde olarak sıralanmaktadır.(s.161-166)

Yazar özetle; Kurs programının yoğun olduğu, konuların ve kurlara dağılımının yaş gruplarına göre gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi, kurslar

için farklı mekanlar (hem cami, hem kurs merkezi) kullanılmasının denenmesi, Dini eser okumanın öğrenmeye katkısı göz önünde tutularak ücretsiz kitap temini konusunda kursların desteklenmesi, kursların yardımcı ders araç-gereçleri ile desteklenmesi, lise çağındaki öğrenciler ve engelliler için de bağımsız kurslar düzenlenmesi, yaz kursları için yaş sınırının aşağı çekilmesi, TV programlarının çocuklar üzerindeki etkisinin büyüklüğü dikkate alınarak program yapımında çocuk psikolojisinin göz önünde tutulması, yaz kurslarında görevlendirilen personelin özlük haklarının iyileştirilmesi ve hizmet içi kurslar yoluyla faaliyetin daha verimli hale getirilmesi gibi önerileri ile yaz Kur'an kurslarının verimini artırmaya yönelik katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Alanında ilk deneysel desenli çalışma olmak gibi bazı ilkleri de gerçekleştirme başarısını gösteren çalışmanın kanaatimizce amacına ulaştığının göstergelerinden birisi de önerilerinden bir kısmının hayata geçirilmiş olmasıdır. Esere yapılan atıf ve övgülerin yazara; artık daha geniş alan çalışmaları yapma, sorunların tespit ve çözümüne dair önerileri ile birikimini yeniden okuyucusu ile buluşturma sorumluluğu yüklediğini düşünüyoruz.

Alanında yeni başarılı araştırmalara imza atması temenni ve beklentisi ile yazarı bu özgün çalışmasından dolayı tebrik ediyoruz.